

УКР

УКР

УКР

КОМІСІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СПІВТОВАРИСТВ

Брюссель,
SEC(2009) 515

РОБОЧИЙ ДОКУМЕНТ КОМІСІЇ
Додаток до
ПОВІДОМЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ
ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПАРЛАМЕНТУ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІЙ РАДІ

Впровадження Європейської політики сусідства у 2008 році

Звіт щодо України

{COM(2009) 188}
{SEC(2009) 511}
{SEC(2009) 512}
{SEC(2009) 513}
{SEC(2009) 514}
{SEC(2009) 516}
{SEC(2009) 517}
{SEC(2009) 518}
{SEC(2009) 519}
{SEC(2009) 520}
{SEC(2009) 521}
{SEC(2009) 522}
{SEC(2009) 523}

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ І ОЦІНКА

Вперше Україна та ЄС започаткували договірні відносини у 1994 році з підписанням Угоди про партнерство та співробітництво між Європейським Союзом і Україною, яка набула чинності у 1998 році. На цих засадах у лютому 2005 року було схвалено трирічний План дій ЄС-Україна. Відтоді його виконання та моніторинг здійснюються через щорічні інструменти, які визначають комплексні пріоритети і часові рамки, що виходять з принципів, спільно узгоджених між ЄС та Україною. Перший звіт про хід реалізації Плану дій було затверджено у грудні 2006 року, а другий – у квітні 2008 року.

Тісне співробітництво у межах зустрічей на найвищому рівні між ЄС та Україною, Ради співробітництва ЄС-Україна, Комітету співробітництва ЄС-Україна, а також семи підкомітетів дозволило обом сторонам досягнути значних успіхів у виконанні положень Плану дій.

У березні 2007 року в Брюсселі розпочались переговори щодо Угоди про асоціацію, яка має прийти на заміну Угоді про партнерство та співробітництво. Упродовж 2008 року відбулось чотири раунди переговорів щодо Угоди про асоціацію та три – стосовно аспектів Угоди, пов'язаних із створенням зони вільної торгівлі. У грудні 2008 року розпочались переговори щодо “Нового практичного інструменту”, який має замінити нинішній План дій та забезпечити підготовку і сприяти реалізації положень Угоди про асоціацію між ЄС та Україною, щойно вона набуде чинності.

Цей документ містить загальний звіт про хід виконання Плану дій ЄС-Україна за період з 1 січня по 31 грудня 2008 року, хоча у разі необхідності зазначаються також беруться події, які відбулися поза визначеними часовими межами. Цей документ не є загальним оглядом політичної та економічної ситуації в Україні.

Протягом 2008 року Україна досягла прогресу за декількома напрямками, визначеними у Плані дій ЄС-Україна, і продовжує наближатися до ЄС через проведення переговорів щодо Угоди про асоціацію. Нинішня політична нестабільність в країні не сприяла перебігу реформ. Окрім цього, у другій половині року внаслідок поглиблення глобальної фінансової та економічної кризи відбулося уповільнення ходу реформ. Досі існує потреба у єдиному та відповідальному підході до вирішення проблем країни.

Відносини у галузі енергетики пройшли випробування одразу після закінчення звітного періоду – у січні 2009 року після газового конфлікту між Російською Федерацією та Україною. У результаті цієї суперечки було тимчасово припинено транзит російського газу до Європи через територію України, що призвело до виникнення надзвичайних ситуацій у деяких країнах ЄС та країнах-сусідах. Європейська Комісія сприяла розв'язанню газової кризи, направивши до Росії та України групи експертів з моніторингу транзиту газу.

Основні досягнення України протягом звітного періоду включають вступ до Світової організації торгівлі у травні 2008 року, значний прогрес у переговорах щодо Угоди про асоціацію між ЄС і Україною, в тому числі аспекти, пов'язані зі створенням глибокої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, початок у жовтні 2008 року візового діалогу,

метою якого є встановлення безвізового режиму у довгостроковій перспективі, а також продовження позитивного співробітництва з Місією ЄС з прикордонної допомоги Молдові та Україні (EUBAM). Україна і надалі сприяла вирішенню Придністровського конфлікту, зокрема, як учасник процесу у форматі 5+2. Також мала місце позитивна співпраця з Україною у відношенні питань спільної зовнішньої політики та політики безпеки; Україна приєдналася до майже всіх позицій спільної зовнішньої політики та політики безпеки, відкритих до приєднання. У грудні 2008 року Україна та Європейська Комісія підписали нову адміністративну домовленість щодо поглиблення співпраці у сфері цивільного захисту. У листопаді 2008 року було дано старт переговорам щодо приєднання України до Угоди про енергетичне співтовариство.

Проте Україна не досягла або досягла дуже незначного прогресу у впровадженні деяких ключових реформ у політичній сфері, включаючи конституційну реформу, реформування системи судочинства, а також протидію корупції. Щодо макроекономічних показників, узгодження резервної позики МВФ у розмірі 16,4 млрд. доларів (приблизно 12,9 млрд. євро), за умов реалізації комплексної програми економічної стабілізації, мало надзвичайно високе значення для вирішення проблем, пов'язаних з різким погіршенням економічної та фінансової ситуації у другій половині 2008 року. Ці реформи є ключовими для майбутньої політичної стабілізації та забезпечення успішності виконання реформ у більш широкому контексті.

2. ПОЛІТИЧНИЙ ДІАЛОГ І РЕФОРМА

Протягом року ЄС та Україна підтримували постійний політичний діалог, зокрема у межах Саміту ЄС-Україна, Комітету і Ради співробітництва. Окрім цього відбулися консультації між Урядом України та Комітетом з політики і безпеки ЄС, Робочою групою Ради зі Східної Європи та Середньої Азії та у форматі Україна – Трійка ЄС на рівні політичних директорів. У Києві та Брюсселі проходили засідання Комітету парламентського співробітництва ЄС-Україна.

Демократія та верховенство права

Цілі: посилення стабільності та ефективності інституцій забезпечення демократії, верховенства права та боротьби проти корупції

Україна не виконала рекомендації ОБСЄ/БДПЛ щодо підготовки **Виборчого** кодексу. Ведеться робота зі створення централізованого реєстру виборців як у відношенні програмного, так і апаратного забезпечення.

Протягом року досягнуто незначного прогресу в реформуванні **Конституції** України. Створена Президентом України у 2007 році Національна конституційна рада провела тільки одне засідання, після чого цього представники Партії регіонів України та Блоку Юлії Тимошенко вийшли зі складу Ради та сформулювали власні пропозиції до конституційної реформи.

Проекти пропозицій з реформування системи **судочинства** не були виконані. Восени 2008 року незалежність судової системи було поставлено під сумнів, коли суддів було втягнуто у протистояння між Президентом і причіниками Прем'єр-міністра після

оголошення Президентом дострокових виборів. Забезпечення чесності процедур судового провадження потребує подальшого прогресу.

У сфері реформування системи **кримінального судочинства** Кабінет Міністрів України видав постанову про затвердження плану дій з виконання концепції реформи системи кримінального судочинства в Україні. Ця постанова спрямована на покращення процедур досудового слідства, посилення захисту прав жертв злочинів, покращення умов і процедур покарання та вирішення проблем, пов'язаних з корупцією у судових процедурах.

У квітні 2008 року було запроваджено “Концепцію реформи прокуратури”, що відповідає рекомендаціям Ради Європи. Верховна Рада України у вересні 2008 року прийняла закон про внесення змін до Закону України про прокуратуру, який привів його у відповідність до положень Конституції щодо необхідності згоди Верховної Ради на звільнення Генерального прокурора.

Протягом року проводились заходи щодо посилення **боротьби з корупцією** як результат близько 25 рекомендацій, розроблених групою країн проти корупції (GRECO) для України 2007 року. Серед іншого ці заходи включали створення міжвідомчої групи протидії корупції та рішення щодо запровадження посади урядового уповноваженого з боротьби з корупцією. В той же час очікує другого читання Верховною Радою проект закону про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією. Це також стосується Конвенції ООН проти корупції, хоча Україна вже бере участь у конференції країн-учасниць. Україна є членом GRECO з 2006 року і у травні 2009 року проходить оцінку на відповідність його рекомендаціям.

У 2008 році сприйняття корупції суспільством погіршилось, продовжуючи тенденцію 2007 року. Відповідно Україна спустилась з 118 на 134 місце в індексі сприйняття корупції "Transparency International".

Права людини та фундаментальні свободи

Цілі: забезпечення дотримання прав людини і фундаментальних свобод відповідно до міжнародних і європейських стандартів; сприяння розвитку громадянського суспільства; забезпечення дотримання свободи слова і свободи ЗМІ; забезпечення дотримання прав національних меншин; протидія тортурам і неналежному поводженню; забезпечення рівного ставлення; забезпечення дотримання прав дитини; забезпечення дотримання прав профспілок і основних стандартів праці; забезпечення міжнародної юстиції

Україна дотрималась вимог щодо звітності у межах **конвенцій ООН з прав людини**, де вона має статус члена, і у межах моніторингу, що проводився у контексті Загального періодичного перегляду в травні 2008 року, а також погодилася з широким переліком рекомендацій. Україна у вересні 2008 року підписала Конвенцію про права інвалідів.

Продовжували надходити повідомлення про застосування органами міліції **тортур і неналежного поводження**, хоча і в дещо меншій мірі, порівняно з минулим. Залишаються інші питання, що викликають занепокоєння, а саме погані умови

утримання, зокрема в установах попереднього затримання, безкарність співробітників органів правопорядку, неефективність юридичних механізмів протидії неналежному поведженню при затриманні осіб співробітниками органів міліції, а також розслідувань випадків тортур і неналежного поводження. Не було завершено передачу повноважень щодо установ з відбуття покарань від Міністерства внутрішніх справ України до Міністерства юстиції України з метою покращення цивільного контролю за пенітенціарною системою.

Попри той факт, що громадяни України загалом користуються свободою як в електронних, так і друкованих **ЗМІ**, були помічені випадки залякування журналістів за критичні виступи, спрямовані проти посадовців, бізнесменів чи впливових осіб. Непокоїть інформація про збільшення випадків, проплачених статей і повідомлень у засобах масової інформації. Залишається вирішити питання прозорості щодо прав власності на ЗМІ, оскільки це може становити приховану форму тиску на журналістів. Протягом звітного періоду не було досягнуто прогресу щодо створення суспільного мовлення, проте у березні 2009 року до Верховної Ради України було подано відповідний проект закону. Винні у замовленні вбивства журналіста Георгія Гонгадзе досі не притягнуті до суду. Кабінет Міністрів України у травні 2008 затвердив перший річний план дій з виконання концепції розвитку **громадянського суспільства** в Україні.

Були повідомлення про дискримінацію **національних меншин** у цілому ряді сфер, включаючи працевлаштування, забезпечення житлом, медичне обслуговування та правоохоронну діяльність (зокрема що стосується ромських і кримськотатарських громад). Також надходила інформація про дискримінацію вразливих груп населення, таких як носії ВІЛ/СНІДу та сексуальні меншини. Хоча органи влади України не ведуть офіційної статистики щодо проявів расизму чи кількості засуджених за злочини, здійснені на расистському ґрунті, моніторинг, проведений ЗМІ, міжнародними та неурядовими організаціями, демонструє значний сплеск нападів із застосуванням фізичної сили проти представників різних меншин (зокрема в першому кварталі 2008 року). У квітні 2008 року було створено міжміністерську комісію та розроблено дворічний план протидії ксенофобії, який було затверджено у серпні 2008 року.

У квітні 2008 року Верховна Рада України внесла зміни до низки законів щодо **гендерної рівності**, які дозволяють Уповноваженому з прав людини наглядати за ситуацією з гендерною рівністю в Україні. У грудні 2008 року за участі представників Верховної Ради України, уряду, Програми розвитку ООН відбулась спеціальна зустріч, присвячена питанням гендерної рівності. Органи прокуратури і суди не повною мірою залучені до вирішення питань і протидії насильства у сім'ї, що залишається широко розповсюдженим в Україні. Відсоток жінок, які працюють є досить високим (49%), але вони досі страждають від гендерної нерівності, пов'язаної з умовами оплати праці (приблизно 32%).

Цілий ряд рекомендацій, розроблених Комітетом ООН з прав **дитини** у Заключних зауваженнях 2002 року, ще й досі не розглянуто. Позитивним кроком є завершення роботи Міністерством юстиції України над підготовкою проекту Національної програми розвитку ювенальної юстиції. Відповідні значні зміни було внесено до українського законодавства стосовно неповнолітніх, включаючи зменшення максимальних термінів ув'язнення неповнолітніх правопорушників та вилучення права

адміністративних органів засуджувати до ув'язнення дітей, що скоїли незначні правопорушення. Також позитивний внесок було зроблено Консультативною радою з ювенальною юстиції при Інституті законодавства Верховної Ради України, що стосується захисту і координації політики у цій сфері. У травні 2008 було затверджено указ Президента, спрямований на підвищення рівня захисту сиріт під час всиновлення.

Що стосується **прав профспілок та основних стандартів праці**, то Національна тристороння соціально-економічна рада та Європейський соціально-економічний комітет (EESC) у лютому 2008 року дійшли згоди щодо співпраці. У квітні 2008 було укладено тристоронню угоду про посилення соціального діалогу. Соціально-економічний комітет України відновив роботу у травні 2008 року.

Регіональні та міжнародні питання, співпраця у сфері зовнішньої політики та політики безпеки

Україна активно співпрацювала з ЄС з регіональних і міжнародних питань і приєднувалася майже до усіх заяв у сфері зовнішньої політики та політики безпеки, відкритими до приєднання. Україна відіграла позитивну роль у вирішенні Придністровського конфлікту та брала участь в усіх неформальних зустрічах у форматі 5+2. У березні 2008 року Верховна Рада України ратифікувала Угоду між ЄС та Україною про визначення загальної схеми участі України в операціях ЄС із врегулювання криз. У вересні 2008 року Верховна Рада України затвердила доповнення до Конвенції про фізичний захист ядерного матеріалу, посиливши таким чином правила боротьби проти незаконної торгівлі ядерними матеріалами.

Україна не ратифікувала Римський статут **Міжнародного кримінального суду**.

Місія ЄС з надання допомоги на кордоні Молдови та України (EUBAM)

Україна продовжує плідно співпрацювати і брати конструктивну участь в роботі Місії ЄС з прикордонної допомоги Молдові та Україні (EUBAM) (EUBAM). За підтримки EUBAM було покращено професійний рівень митної та прикордонної служб, а також рівень міжвідомчого співробітництва в Україні та між Україною і Республікою Молдова через проведення таких спільних операцій, як наприклад, нова система обміну інформацією щодо прибуття вантажів. У грудні 2008 року у Брюсселі відбулась Сьома тристороння зустріч з прикордонних питань. Усі сторони підтвердили прогрес в організації безпеки на українсько-молдовському кордоні та відзначили значене покращення транскордонної співпраці.

Україна висловила бажання продовжити мандат Місії EUBAM після листопада 2009 року.

3. ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ РЕФОРМИ

Макроекономічні засади та функціонуюча ринкова економіка

Наприкінці 2008 року в Україні відбувся різкий економічний спад: торгівельна кон'юнктура разом зі зниженням експортних цін на метали та глобальна фінансова криза виявили вразливість банківського та корпоративного сектору на фоні припинення

зовнішнього фінансування. Реальний ВВП зменшився у жовтні 2008 року на 11,7% порівняно з відповідним періодом попереднього року (оціночні дані), що призвело до загального зниження показників економічного зростання до 2,5% за весь рік. Українська влада і МВФ швидко узгодили питання виділення резервної позики у розмірі 16,4 млрд. доларів на умовах комплексної програми економічної стабілізації. Важливим елементом макроекономічного пристосування є гнучкість обмінного курсу, і Україна відпустила *фактично* завищений курс гривні по відношенню до долара США. У поєднанні з іншими заходами економічного управління, це має сприяти узгодженню внутрішнього і зовнішнього попиту, таким чином, щоб знизити поточний дефіцит платіжного балансу в 2009 році з понад 6.1% ВВП – за оцінками 2008 року.

Рівень інфляції в 2008 році досяг середнього показника в 25,2% (12,8% у 2007 році), здебільшого через високі світові ціни на продукти харчування. Необхідно провести зміни у структурі цін на енергоносії та комунальні послуги, для наближення тарифів вів до рівня окупності.

До кінця 2008 року дефіцит грошового балансу за оцінками перевищував 1% ВВП, попри більші, ніж планувалося, надходження від сплати податків до початку економічної кризи. Питання по деяких базових видаткових навантаженнях не були вирішені, включаючи швидке зростання частки державних пенсій, за оцінками до рівня 16% ВВП у 2008 році. Можливості орієнтованих у напрямку зростання витрат на інфраструктуру природно обмежувалися експансіоністською політикою державних надходжень. Зокрема досі відсутні грошові засади, які поставили би податкову та видаткову політику на більш сталу та сприятливу для зростання основу.

Упродовж 2008 року державний та гарантований державою борг України перебував на сталому рівні – приблизно 11% ВВП (зовнішній державний борг – понад 15% ВВП). Основною проблемою є рефінансування банківського та корпоративного зовнішнього короткострокового боргу, хоча у деяких випадках короткострокові зовнішні зобов'язання компаній, що перебувають у державній власності, є досить суттєвими.

Законодавчі засади для вирішення проблем банків було доповнено у межах пакету антикризових законопроектів у листопаді 2008 року. Виконання їхніх положень є головним пріоритетом для владних структур протягом 2009 року, щоб надати можливість життєздатним банкам продовжити операції з кредитування, сприяючи у такий спосіб відновленню економічного зростання на більш стабільних засадах.

У межах Плану дій Україна погодилася посилити незалежність Національного банку України. Протягом 2008 року у цьому напрямку не було вжито жодних заходів, однак відповідно до підтриманої МВФ економічної програми Україна взяла зобов'язання щодо конкретних кроків до середини 2009 року.

Зайнятість і соціальна політика

Стосовно соціального розвитку і боротьби з **бідністю**, за офіційними даними 27,3% населення в 2007 році перебували за межею бідності (останні опубліковані дані). Протягом звітного періоду Україна поставила завдання покращити умови життя громадян, також шляхом активної боротьби з бідністю і забезпеченню обов'язкового страхування робітників. Ці плани не було втілено у життя, і питання бідності

продовжують викликати занепокоєння. У квітні 2008 року з метою стабілізації цін на внутрішньому ринку було підписано два меморандуми з роздрібними торговельними організаціями та виробниками продуктів харчування. Ці документи передбачали обмеження максимальної роздрібною надбавки на рівні 10% від ціни виробника для соціально важливих продуктів, починаючи з квітня і до кінця 2008 року. Подібний меморандум було підписано з виробниками олії у жовтні 2008 року і до грудня 2008 року ціни було знижено. Уряд взяв на себе зобов'язання не піднімати ставки податків і акцизів для вітчизняних виробників олії, а також дотримуватися графіку повернення ПДВ.

В 2008 році рівень **безробіття** залишався стабільним – приблизно 6,4% у середньому, за першу половину року, але через економічну кризу в другому півріччі ситуація на ринку праці погіршилась. Загальна офіційна кількість безробітних становить 1,4 млн., в той час, коли Україна також стикається з проблемою нестачі кваліфікованої робочої сили, через невідповідність навичок і потреб ринку та значного розвитку тіньового сектору. Економічна криза висвітлила потребу в сучасних стратегіях працевлаштування, проведенні активних заходів на ринку праці та сприянні Достойній Праці. За оцінками Міністерства економіки України та Державного комітету статистики України тіньовий сектор економіки складав 32% від офіційного ВВП у 2007 році. За даними Міністерства праці та соціальної політики України середня заробітна плата за січень-березень 2008 року збільшилася на 39,4%, порівняно з цим же періодом 2007 року. Також Закон про Державний бюджет 2008 року передбачав поступове збільшення мінімальної заробітної плати з 68 євро у січні 2008 року до 80 євро у грудні 2008 року.

Однак поєднання зростання споживчих цін і фінансова криза справили негативний вплив на добробут сімей. Спад промислового виробництва призвів до зростання рівня безробіття, зниження зарплат і збільшення заборгованості за зарплатами. Станом на листопад 2008, загальна заборгованість по зарплатах становила 139 млн. євро. Більше 290 000 робітників не отримали зарплати у вересні 2008 року, що на 100 000 більше, порівняно з серпнем.

У сфері **соціального діалогу** в квітні 2008 року було підписано тристоронню угоду між Кабінетом Міністрів України, Всеукраїнською асоціацією роботодавців і профспілками. Сторони погодились зосередити зусилля на розвитку людського капіталу, з метою збільшення рівня зайнятості та сприяння соціальному діалогу. Проект трудового кодексу, розроблений за підтримки експертів Міжнародної організації праці, у травні було передано до Верховної Ради України, і він досі чекає затвердження. У першому читанні у вересні Верховна Рада затвердила проект закону про соціальний діалог. Перший звіт України про виконання Європейської соціальної хартії в Україні було зареєстровано в Раді Європи одразу після закінчення звітного періоду - в січні 2009 року. Програму “Достойна праця” на період 2008-2011 року було підписано у червні 2008 року. Вона має на меті реформування системи інспекторів і оновлення законодавства про працю. Двосторонній діалог є дуже слабким, через дуже незначну кількість колективних угод на галузевому рівні.

У 2008 році Україна запровадила цілий перелік суттєвих змін до параметрів пенсійної системи. Серед інших – збільшення з жовтня 2008 року розрахункового коефіцієнту з 1% до 1,35% для всіх існуючих і майбутніх пенсіонерів, а також перерахування пенсійних виплат для всіх поточних пенсіонерів. Така політика, як очікується,

збільшить пенсійний рівень на 43% (з 75 євро до 110 євро). Зі зростанням пенсійних видатків, напевне знадобиться реалізація складних заходів, таких як зниження розрахункового коефіцієнту, підвищення пенсійного віку, зменшення розмірів привілейованих пенсій, для відновлення стабільності пенсійної системи. Запровадження чітких і прозорих правил індексації, відновить покупну спроможність пенсійного забезпечення і забезпечить існування багатоступеневої пенсійної системи.

У відношенні **сталого розвитку** не було досягнуто жодного суттєвого прогресу, оскільки Міністерство охорони навколишнього природного середовища України досі продовжує підготовку Національної стратегії охорони навколишнього природного середовища (що також слугуватиме Стратегією сталого розвитку). Її проект вже було представлено до Верховної Ради України, але досі не зроблено жодних конкретних кроків в цьому напрямку.

4. ТОРГОВІ ПИТАННЯ, РИНОК І РЕГУЛЯТОРНА РЕФОРМА

Обсяги **торгівлі** між ЄС і Україною зростають за двозначними показниками упродовж останніх років і досягнули обороту на рівні 39,5 млрд. євро у 2008 році. Обсяг експорту з України до ЄС у 2008 році зріс на 15,7%, тоді як імпорт піднявся на 12,4%. Частка ЄС у зальному обсязі зовнішньої торгівлі України товарами у 2007 році склала 39%, випередивши таким чином Росію. Україна переважно експортує до ЄС промислові та основні товари, такі як метали, корисні копалини, енергію, сільськогосподарську продукцію та продукцію хімічної промисловості. Найважливішими об'єктами експорту з ЄС до України залишаються машинне обладнання, транспортні засоби та обладнання, промислові та хімічні товари. Значна частка української продукції, що надходить на ринок ЄС, користується перевагами Загальної системи преференцій ЄС. Залишаються певні питання щодо прозорості внутрішнього ринку зерна. Починаючи з жовтня 2006 року Україна застосовує режим експортних квот на зерно. У травні 2008 року уряд скасував квоти на пшеницю, ячмінь та жито, а також скасував ліцензування експорту кукурудзи. Також у травні Президент України своїм указом призупинив дію урядових постанов про встановлення квот на експорт соняшникової олії та насіння, а також низку інших урядових актів, що регулюють порядок видачі ліцензій. З самого початку звітного періоду до липня 2008 року ці заходи дозволили експортувати 300 тис. т соняшникової олії та 1000 т соняшникового насіння, які на той час підпадали під ліцензування.

Україна офіційно стала членом **СОТ** у травні 2008 року. Відповідно до Протоколу про приєднання Україна зобов'язалася прийняти десять законодавчих актів, що стосуються СОТ, з яких упродовж звітного періоду було прийнято шість.

Так, закон, що встановлює необхідні механізми для гармонізації ставок ввізного мита відповідно до Графіку тарифних зобов'язань України перед СОТ протягом звітного періоду прийнятий не був. Насправді, з правової точки зору Україна ще має виконати свої зобов'язання перед СОТ щодо впровадження ввізного мита, оскільки єдиною правовою підставою для застосування тарифів, що відповідають вимогам СОТ, в Україні, чинною у 2008 році, була Тимчасова урядова інструкція для Митної служби, видана у травні 2008 року. Це питання потребуватиме особливої уваги, зокрема з огляду на те, що як уряд, так і парламент закликають до підвищення ставок мита для деяких товарів з

метою покращення погіршеного зовнішньоторгового балансу країни у контексті фінансової кризи.

У відношенні майбутнього торгових відносин України з ЄС, у лютому 2008 року було офіційно розпочато переговори щодо **глибокої та комплексної зони вільної торгівлі**. Були сформовані відповідні групи переговорників і проведено три раунди переговорів, зокрема у квітні, червні та жовтні 2008 року.

Обмеженого прогресу було досягнуто у впровадженні **митної** частини Плану дій. Продовжуються зусилля, спрямовані на приведення законодавства у відповідність до Переглянутої Кіотської конвенції щодо спрощення та гармонізації митних процедур, хоча зазначена Конвенція ще не була ратифікована. Проект нового податкового кодексу було внесено на розгляд Верховної Ради України, однак не було схвалено упродовж звітнього періоду. У січні 2008 року набуло чинності законодавство про запровадження Єдиного адміністративного документу, а починаючи з березня 2008 року Україна використовує карнети АТА для тимчасового імпорту. Роботу із запровадження Гармонізованої системи у варіанті 2007 року завершено не було. У відношенні адміністративної та операційної спроможності Державна митна служба України продовжила вдосконалювати свої відносини з суб'єктами економічної діяльності, посилила безпеку та дотримання законодавства, а також вдосконалила свою систему митного контролю на основі аналізу ризиків. Подальші зусилля потрібні у таких сферах як оцінка митної вартості, цілісність, захист прав інтелектуальної власності на кордоні, управління ризиками, спрощення процедур і сприяння торгівлі.

У відношенні **вільного руху товарів і технічних положень** прогрес щодо Угоди про оцінку відповідності та прийнятності промислових товарів залишається досить обмеженим, навіть у трьох пріоритетних сферах, визначених Україною на 2006-2007 роки (машинобудування, електричне обладнання та посудини високого тиску). Було розроблено два законопроекти щодо ринкового нагляду. Перенесення галузевого законодавства та міжнародних і європейських стандартів у пріоритетних секторах відбувалося повільно у 2008 році. Не було досягнуто значного прогресу у реформуванні інституцій, що відповідають за регулювання якості промислових товарів. У квітні 2008 року Верховна Рада прийняла зміни до закону про стандарти, технічні регламенти та порядок оцінки відповідності. Оновлений закон містить посилання на центральний орган виконавчої влади з оцінки відповідності без зазначення конкретного органу, що має відповідати за такі питання. Закон визначає процедуру повідомлення в Україні та порядок визнання результатів оцінки, проведеної закордонними органами. У червні 2008 року Кабінет Міністрів України схвалив "Концепцію розвитку Державної метрологічної системи України на 2008-2015 роки". Однак ця Концепція не передбачає змін в організаційній структурі метрологічної системи, що є надзвичайно проблематичним питанням через нечіткий розподіл повноважень між кількома задіяними закладами. Сьогодні акредитація залишається єдиною функцією інфраструктури якості, відділеної від Держспоживстандарту, українського органу стандартизації, а обов'язкова сертифікація залишається широко розповсюдженою. Реформування інфраструктури якості стане одним із пріоритетів відповідного проекту технічної допомоги.

Україна зробила подальші кроки щодо поступового зближення з **санітарними та фіто-санітарними** стандартами. У травні 2008 року Верховна Рада України схвалила у

першому читанні закон "Про ветеринарну медицину", який, серед іншого, містить положення про систему ідентифікації тварин. Уряд підготував Національний план моніторингу залишкових речовин і забруднювачів у живих тваринах і продуктах тваринництва на 2008-2013 рік і подав його на розгляд Верховної Ради України. Україна продовжила посилювати лабораторії, включаючи створення довідкової лабораторії дослідження пташиного грипу. У деяких закладах продовжилося запровадження правил гігієни на основі системи Аналізу ризиків і критичних точок контролю (НАССР). У липні 2008 року Бюро харчових продуктів і ветеринарної медицини Європейської Комісії (FVO) провело інспекцію молочних продуктів в Україні та рекомендувало Україні вирішити кілька недоліків. Після виявлення нафти у соняшниковій олії Україна запровадила нову систему контролю, що дало можливість продовжити експорт соняшникової олії до ЄС. У вересні 2008 року Бюро направило в Україну своїх експертів для оцінки нової системи контролю. Україні слід продовжити вивчати джерело забруднення. У вересні 2008 року ЄС включав Україну до списку країну зі схваленими планами моніторингу залишкових речовин у домашній птиці (включаючи гусей), плавниковій рибі та конях. Україна прагне розширити цей список, який вже включає молоко, мед і яйця, на інші сфери. Включення до списку є важливим кроком до отримання дозволу на здійснення експорту до ЄС. Сьогодні Україна може експортувати різноманітну тваринницьку продукцію до ЄС для тваринного корму та технічних потреб. У листопаді 2008 року Україна разом з Білоруссю та Російською Федерацією брала участь у засіданні робочої групи Європейської Комісії у Ризі щодо боротьби зі сказом. Україна також взяла участь у семінарах Програми Європейської Комісії "Краще навчання для безпечнішого харчування".

У відношенні **бізнес клімату** у березні 2008 року розпочала роботу Рада інвесторів. Її мета – створення сприятливих умов для бізнесу в Україні, покращення існуючої законодавчої бази та зменшення корупції.

У сфері **заснування** компаній уряд підтримує діалог з Європейською бізнес асоціацією щодо покращення інвестиційного клімату та спрощення регуляторно-адміністративних процедур.

У сфері **законодавства про функціонування підприємств** практика реєстрації підприємств є досить прозорою, але існують проблеми з їхньою ліквідацією. У вересні 2008 року Верховна Рада України схвалила законопроект про акціонерні товариства, який у жовтні підписав Президент України. Закон визначає умови, що регулюють діяльність акціонерних товариств, а також правовий статус і механізми захисту акціонерів. Створення сучасної бази законодавства про підприємства має суттєве значення для забезпечення здорового підприємницького та інвестиційного клімату. Нарешті Україна здійснила початкові кроки у сфері бухгалтерського обліку для запровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності у банківській сфері.

Продовжилися переговори щодо **послуг** у контексті переговорів про створення зони вільної торгівлі.

У відношенні **фінансових послуг** законопроект "Про внесення змін до деяких законів України з банківського регулювання" знаходиться на розгляді Верховної Ради України починаючи з листопада 2007 року. Цей документ передбачає внесення змін до кількох правових актів у банківській сфері. Нагляд за банками залишається викликом через

непрозорі структури власності деяких банків і відповідних промислових підприємств. Спільна робоча група, утворена з представників Національного банку України, Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку, підготувала зміни до кількох законів України щодо регулювання ринків фінансових послуг, які було подано до Верховної Ради України у вересні 2008 року, але не були прийняті. Ці зміни спрямовані на посилення корпоративного управління, розкриття інформації та нагляд за ринком фінансових послуг. У сфері ринків капіталу у лютому 2008 року приватні учасники ринку та Національний банк створили Всеукраїнський депозитарій цінних паперів. Сьогодні існує два проекти закону про страхування, один з яких розглядається Кабінетом Міністрів України, а інший – Верховною Радою України.

Кілька законодавчих актів було підготовлено упродовж звітного періоду щодо **вільного руху капіталу**. Ці акти спрямовані на вдосконалення законодавства щодо єдиної державної валютної політики, спрощення законодавства у сфері іноземних інвестицій та вдосконалення системи обміну інформацією між державними органами, які здійснюють контроль у сфері зовнішньої політики. Незважаючи на можливе обґрунтування положенням про захист торгівлі, заходи, вжиті Україною у контексті фінансової кризи, можуть мати вплив на положення про невтручання щодо правил обміну іноземної валюти.

Інші ключові сфери

Досі залишається нереалізованою **податкова** реформа. У серпні 2008 року Міністерство фінансів України підготувало проект Стратегії реформи податкової системи України, яка була подана на розгляд Кабінету Міністрів України. Її цілі передбачають поступове зменшення податкового навантаження на економіку, підвищення фіскальної ефективності податків через розширення податкової бази, покращення адміністративної системи, відновлення зусиль, спрямованих на боротьбу з корупцією у сфері адміністрування ПДВ, і скорочення випадків уникнення сплати податків. У жовтні 2008 року було схвалено спеціальний податковий режим, який вступив у дію з 1 січня 2009 року, для продукції сільського, лісового та рибного господарств для уникнення негативних наслідків фінансової кризи. Цей режим передбачає спеціальний механізм щодо ПДВ, спрямований на забезпечення спеціального поводження та надання непрямой підтримки сільськогосподарським виробникам відповідно до зобов'язань у рамках СОТ. Борги з повернення ПДВ є проблемою, що потребує системної зміни адміністрування ПДВ, яка досі не була проведена.

Зміни до закону про захист економічної **конкуренції** обговорювалися у Верховній Раді України у 2008 році. Оцінка політики України у сфері конкуренції була представлена на Глобальному форумі ОЕСР з питань конкуренції у лютому 2008 року. Відповідно до цього звіту "Україна має комплексне та детально розроблене законодавство з питань конкуренції, дотримання якого забезпечується ефективним органом з доброю репутацією". У звіті також відзначаються деякі недоліки в адмініструванні, які створюють значне навантаження на Антимонопольний комітет України, а також слабкі сторони у його статутних повноваженнях і незалежності (наприклад, призначення урядом) і деякі стратегії діяльності. Важливе значення має покращення прозорості. Звіт містить детальні пропозиції щодо внесення змін до законодавства України про

конкуренцію та практику його застосування. Було створено Міжміністерську робочу групу з питань державної допомоги.

Україна продовжила перегляд законодавчої бази із захисту **прав інтелектуальної власності** через прийняття у квітні 2008 року закону про внесення змін до деяких законів України щодо прав інтелектуальної власності у зв'язку зі вступом до СОТ. Цей закон продовжує приведення законодавства України у відповідність до Угоди TRIPS, зокрема у відношенні географічних найменувань. Ведеться підготовка кількох законодавчих актів, зокрема переглядається закон про авторські права та розробляються нові закони щодо прав промислової власності. Державний департамент з прав інтелектуальної власності вжив заходів для посилення діалогу з питань інтелектуальної власності з власниками прав і підприємцями. У жовтні 2008 року Україна підписала угоду про співпрацю на 2008-2009 роки з Європейським патентним бюро. Так і не було створено Національну координаційну раду з питань виконання законодавства. В Україні досі існує високий рівень піратства, включаючи Інтернет-піратство, та виробництва контрафактної продукції. Заходи на кордоні залишаються неефективними, що створює можливості для неускладненої контрабанди підробок в Україну.

У березні 2008 року Верховна Рада України прийняла зміни до закону про **державні закупівлі**. Вона відмінила відповідні частини законодавства, які були чинними з 2006 року та не відповідали практикам ЄС і підривали чесну конкуренцію. У квітні 2008 року було внесено законопроект щодо спрощення порядку проведення публічних тендерів і відміни тендерних витрат і публікації. Уряд планує підготувати стратегію та план дій щодо державних закупівель, щоб продовжити приведення цього закону у відповідність зі стандартами ЄС, і переглянути новий законопроект від квітня 2008 року перед його прийняттям Верховною Радою України. Загалом дуже незначний прогрес відбувся у реформуванні системи державних закупівель, яка поки що не відповідає міжнародним стандартам.

У листопаді 2008 року Україна схвалили середньострокову стратегію (на 2009-2012 рр.) щодо розвитку державної **статистики**. Її загальна мета полягає у зборі та поширенні якісної статистичної інформації, гармонізованої з міжнародними вимогами. Українські державні органи працюють над розробкою плану дій для вирішення проблеми значних недоліків у системі торгової статистики. У травні 2008 року Державний комітет статистики України організував міжнародну конференцію "Стратегія розвитку державної статистики в Україні на період до 2012 року".

Щодо **зовнішнього аудиту**, то Рахункова палата України подала пропозицію організувати твіннінговий проект у листопаді 2008 року з метою привести процеси та методологію зовнішнього аудиту у відповідність до міжнародних стандартів. У цьому відношенні потребує уваги співпраця між міністерствами та іншими державними органами щодо попередження шахрайства та інших незаконних дій.

У відношенні **внутрішнього державного фінансового контролю** Кабінет Міністрів України схвалив у жовтні 2008 року переглянутий варіант концепції розвитку внутрішнього державного фінансового контролю на період до 2015 року, а також план дій з її впровадження. Вона передбачає прийняття ряду законопроектів щодо внутрішнього аудиту та внутрішнього державного фінансового контролю, а також

нормативних актів щодо внутрішнього контролю та стандартів внутрішнього аудиту і Кодексу поведінки. Однак графік внесення проектів цих законодавчих і нормативно-правових актів залишається незрозумілим. Впроваджується твіннінговий проект спрямований на розробку систем фінансового управління та контролю, а також функції внутрішнього аудиту у Контрольно-ревізійному управлінні Міністерства фінансів України.

Україна досягнула певного прогресу у діалозі щодо **політики підприємств** через прийняття Європейської хартії малих підприємств. У липні 2008 року було видано відповідний указ Президента та постанову уряду щодо впровадження принципів Європейської хартії малих підприємств в Україні. У вересні 2008 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову про план дій з впровадження Хартії на 2008-2009 роки. Лише незначного прогресу було досягнуто у діалозі бізнесу для бізнесу упродовж звітного періоду.

5. СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ЮСТИЦІЇ, СВОБОДИ ТА БЕЗПЕКИ

У сфері **управління кордонами** продовжилось реформування Державної прикордонної служби (ДПС) згідно цілей, визначених в програмі вдосконалення законодавства, інфраструктури та навчання особового складу до 2015 року. Наразі відбувається розробка моделі аналізу ризиків на базі Спільних інтегрованих моделей аналізу ризиків. Практичне співробітництво ДПС і FRONTEX¹ зосереджено на спільних операціях, що охоплюють всю довжину спільного кордону ЄС із Україною, як наприклад, в межах спільного пілотного проекту "П'ять кордонів". Не досягнуто жодного прогресу в демаркації кордону з Білоруссю². Існує певний прогрес на кордоні з Молдовою, за винятком Придністровської ділянки та деяких сегментів на північному та південному кордонах. Продовжуються переговори про делімітацію кордону з Російською Федерацією, проте вони ще не завершені через відсутність згоди стосовно лінії морського кордону в Керченській протоці. Необхідно значно посилити співробітництво ДПС і Митної служби з метою покращення інтегрованого прикордонного управління і обміну інформацією на всіх оперативних рівнях.

Попри численні реформістські заходи, в Україні досі не існує чітко визначеної **міграційної** політики та єдиної та ефективної міграційної служби. В більшості установ умови тримання мігрантів залишаються поганими, а фундаментальні права, як наприклад, принципи відмови від примусової репатріації, доступ до юридичного захисту і медичної допомоги не завжди дотримуються і забезпечуються. У деяких регіонах умови тримання нелегальних мігрантів покращились у 2008 році з відкриттям двох нових центрів (Журавичі та Розсудів) та закриттям спеціального центру в Павшино. Окрім цього ДПС відкрила п'ять сучасних центрів тимчасового тримання в Шацьку, Мальнівці, Мостиськах, Чернівцях та Ізмаїлі. Проте потрібно надалі покращувати ситуацію, зокрема, шляхом створення додаткових сучасних центрів тримання мігрантів, а також – набору кваліфікованого персоналу та додаткового навчання. Україна і надалі відмовляє в захисті шукачам притулку і мігрантам, яким

---

¹ Європейське агентство з управління оперативного співробітництва на зовнішніх кордонах країн-членів європейського Союзу (FRONTEX)

² Парламент Білорусі і надалі відмовляється ратифікувати угоду про делімітацію.

загрожує депортація до країн, де існує ризик тортур або неналежного поводження. У справах *Солдатенков проти України та Новік проти України* Європейський суд з прав людини зазначив, що українське законодавство “не передбачає процедури, що була б достатньо досяжною, чіткою і передбачуваною в застосуванні, що має на меті запобігання ризику довільного затримання в очікуванні екстрадиції”.

В січні 2008 року набули чинності **угоди про спрощення візового режиму і реадмісію** між Україною і ЄС. В рамках Паризького саміту ЄС-Україна у вересні 2008 року, була досягнута домовленість про початок візового діалогу із довготерміновою перспективою започаткування безвізового режиму між ЄС та Україною. Візовий діалог було розпочато в жовтні 2008 року. Він базується на чотирьох основних блоках питань: безпека документів, включно із біометричними даними, нелегальна міграція, включаючи реадмісію, громадський порядок і безпека, та зовнішні відносини. Перші технічні зустрічі експертів розпочались в грудні 2008 року і стосувалися питань безпеки документів.

Стосовно **боротьби з організованою злочинністю**, Україна досі не підписала Третій Протокол проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї до Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності.

Що стосується **торгівлі людьми**, Україна має двосторонні угоди про співробітництво в цій сфері із всіма країнами ЄС за винятком Мальти, Кіпру, Ірландії та Словенії. Ці угоди стосуються обміну інформацією, технічними даними та співробітниками. Хоча Україна підписала Конвенцію Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми, вона й досі залишається не ратифікованою. Необхідно докладати подальші зусилля з метою протидії торгівлі людьми, а також розробки інтегрованих заходів профілактики, захисту і реабілітації жертв.

Питання боротьби із обігом наркотичних засобів знаходяться в сфері відповідальності Служби безпеки України та Міністерства внутрішніх справ України, які задокументували збільшення кількості вилучення наркотичних препаратів. Україна відіграє важливу роль в боротьбі проти поставок опіуму до ЄС, а також бере активну участь у програмі BUMAD на регіональному рівні. В травні 2008 року в сфері профілактики залежності і зниження шкоди було розпочато програму метадонового заміщення. Наразі лікування проходять близько 3000 пацієнтів. Скороченню попиту сприятиме також структуроване співробітництво із групами громадянського суспільства в контексті загального інтегрованого підходу. Україна продовжує реалізовувати положення Конвенції ООН 1988 року "Про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин" і є членом Комісії ООН з наркотичних засобів.

У вересні 2008 Верховна Рада прийняла в першому читанні доповнення до існуючих законів стосовно **відмивання грошей** та фінансування тероризму. Ці зміни є необхідними з урахуванням ратифікації Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму. Ці зміни також відповідають 49 рекомендаціям Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) і основним складовим існуючих стандартів ЄК. Окрім цього передбачається, що внесені зміни доповнюватимуть реалізацію положень Міжнародної конвенції ООН про боротьбу із

фінансуванням тероризму, що було ратифіковано ще в 2002 році. Очікується остаточне затвердження цих змін Парламентом, в той час, коли складна робота щодо боротьби із відмиванням грошей ще залишається попереду.

У сфері **поліційного і судового співробітництва** у квітні 2008 року було представлено на розгляд Парламенту і Президента законопроект про захист особистих даних, з метою забезпечення швидкої ратифікації Конвенції Ради Європи про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру. Проте, Президент відкликав свій підпис, що призвело до подальших зволікань. В жовтні 2008 відбулась перша зустріч з представниками Європолу для обговорення майбутньої угоди про співробітництво між Україною і Європолем, в той час, коли Угода про співробітництво Генеральної Прокуратури із Євроюстом залишається непідписною через відсутність ратифікації зазначеної вище Конвенції. Неспроможність рухатись далі по шляху її ратифікації також ускладнить подальший розвиток співробітництва із Європолем у сфері безпеки документів і управління кордонами.

6. ТРАНСПОРТ, ЕНЕРГЕТИКА, ОХОРОНА ДОВКІЛЛЯ, ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО, НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ РОЗВИТОК

Україна нині розробляє комплексну стратегію розвитку **транспортної** галузі для повного впровадження своєї національної транспортної політики на 2007-2013 роки. Україна зосередилася на розвитку тієї інфраструктури, яка була визнана необхідною для Чемпіонату Європи з футболу 2012 року. У цьому контексті готується проект закону про державно-приватні партнерства (концесії) у дорожній сфері.

У відношенні дорожнього транспорту на розгляді Верховної Ради України знаходиться законопроект про регулювання часу водіння транспортного засобу та відпочинку, який має передбачити використання тахографів для внутрішніх операцій. Україна готує план дій щодо безпеки на дорогах (за підтримки твіннінгового проекту з дорожньої безпеки, який розпочався у вересні 2008 року). Загальний рівень безпеки на дорогах в Україні є досить низьким і лише погіршується (рівень смертності на дорогах є удвічі вищим за той, що існує в ЄС, хоча рух транспорту є значно меншим). Що стосується пасажирського транспорту, то Україна досі не приєдналася до Угоди про міжнародне автобусне сполучення, хоча планує це зробити уже впродовж кількох років.

Україна впроваджує програму реформування залізниці, що передбачає три етапи реформування національної залізниці: по-перше, розмежування регуляторних функцій від операційних; по-друге, перетворення національної залізниці на акціонерне товариство, та нарешті по-третє, створення окремих структур для окремих операцій (пасажирські перевезення, вантажні перевезення, інфраструктура, супутня підприємницька діяльність).

Переговори щодо комплексної авіаційної угоди між ЄС у Україною рухалися, але дуже повільно у 2008 році, відображаючи при цьому велику кількість проблем, що стоять перед Україною у відношенні нагляду за безпекою та впровадженні відповідних стандартів безпеки. Україні слід прискорити прийняття нового рамкового авіаційного кодексу, який нарешті було подано до Верховної Ради України у червні 2008 року. Також наприкінці 2009 року розпочалися переговори щодо робочих домовленостей з

Європейським агентством з авіаційної безпеки. Існує чітка потреба для суттєвого посилення загального нагляду за авіаційною безпекою та дотриманням авіаційного законодавства, включаючи збільшення кількості авіаційних інспекторів та встановлення вищих штрафів за порушення нормативних актів у сфері авіації в Україні. Концепція розвитку аеропортів України до 2020 року, схвалена урядом України у березні 2008 року, передбачає повернення українських аеропортів у державну власність.

У відношенні реформи галузі державних портів (розмежування операційної та комерційної функцій) у липні 2008 року було прийнято Державну морську доктрину "Стратегія розвитку морських портів України на період до 2015 року". Стратегія передбачає реформування системи управління комерційними морськими портами та спрямована на реорганізацію державних підприємств (комерційних морських портів) у державні портові адміністрації та адміністрації морських портів. Портову інфраструктуру планується передати державним портовим адміністраціям. Будуть дозволятися нові організаційні форми взаємодії з приватним капіталом, що включатиме "управлінські контракти, концесії, договори оренди тощо". Хоча Україна спромоглася добитися свого виключення у 2007 році з "чорного списку" Паризького меморандуму про взаєморозуміння щодо портового державного контролю, незадовільна діяльність України у цій сфері призвела до того, що у 2008 році її було знову включено до цього "чорного списку". У сфері внутрішніх водних шляхів Україна прийняла програму оновлення флоту.

ЄС і Україна, одна з ключових країн, яка здійснює транзит природного газу до Європейського Союзу, ще більше посилили свою співпрацю в **енергетичній** сфері упродовж звітнього періоду. У вересні 2008 року на Саміті ЄС-Україна було схвалено третій звіт про виконання Меморандуму про взаєморозуміння у галузі енергетики.

Україна розпочала підготовку майстер-плану з реконструкції своєї газотранспортної систем та разом з Європейською Комісією розпочала працювати над проведенням конференції, мета якої залучити інвестиції у реконструкцію ГТС. Злагожене проведення реформи у газовому секторі, включаючи правове розмежування та корпоратизацію оператора транспортування газу із забезпеченням його контролю над доходом від надходжень за транспортування газу, сприятиме отриманню необхідних інвестицій у розмірі 2,5 млрд. євро. Україна також підготувала законопроект про засади функціонування ринку природного газу, а Європейська Комісія надала щодо нього свої коментарі. Україна продовжила вивчати можливості внутрішнього видобутку та нових постачальників і шляхів постачання, включаючи з каспійського регіону та Північної Африки. Україна започаткувала разом з підприємствами Азербайджану, Грузії, Литви та Польщі нове дослідження продовження нафтопроводу "Одеса-Броди" до Гданська у Польщі. Україна продовжила подальший розвиток Боярського центру метрології природного газу, створеного за сприяння Європейської Комісії.

У листопаді 2008 року Україна та Європейська Комісія розпочали переговори щодо приєднання України до Договору про Енергетичне співтовариство, що передбачає зобов'язання про поступове зближення з нормами внутрішнього енергетичного ринку ЄС. Україна брала участь у якості спостерігача у роботі енергетичного співтовариства. Все ще очікується прийняття законопроекту про Національну комісію з регулювання електроенергії. Україна продовжила адаптацію цін на енергоносії до рівнів

забезпечення повернення витрат, однак потрібні додаткові зусилля для усунення викривлень.

Співка з координації передачі електроенергії (UCTE) зробила підготовчі кроки щодо вивчення законодавчих, технічних і практичних умов майбутнього спільного вступу України та Молдови до Співки. Україна продовжила роботу над законопроектом про нафтові запаси на випадок надзвичайних ситуацій. У травні 2008 року було прийнято концепцію реформування вугільної галузі з особливою увагою до модернізації та модернізації. Україні слід докладати більше зусиль для покращення безпеки на шахтах. У березні 2008 року у контексті Меморандуму про взаєморозуміння щодо співпраці в енергетичній галузі ЄС і Україна підписали дорожню карту щодо енергоефективності, відновлюваних джерел енергії та зміни клімату. Було також підготовлено законопроект про енергоефективність у житловій сфері.

Україна отримала значні кошти від Інвестиційного фонду сусідства (у рамках Інструменту європейського сусідства та партнерства) для дієвого покращення електроенергетичної інфраструктури та розвитку відновлюваних джерел енергії.

У відношенні **ядерної енергетики** Європейська Комісія та Україна продовжили впровадження спільного проекту з Міжнародним агентством з атомної енергії з оцінки безпеки атомних електростанцій України. Україна продовжує модернізацію своїх АЕС. У жовтні 2008 року Європейська Комісія надала другий транш кредиту ЄВРОАТОМу для модернізації атомних енергоблоків ХАЕС-2 і РАЕС-4. Україна здійснює подальше посилення Державного комітету атомного регулювання за підтримки ЄС. У вересні 2008 року Верховна Рада України схвалила зміни до Конвенції про фізичний захист і закону про управління поводженням з радіоактивними відходами та фінансування зняття з експлуатації. Україна також прийняла положення про стандарти атомної безпеки та про вибір місця розташування нових атомних станцій. У Чорнобилі було відзначено подальший прогрес у роботі зі зняття з експлуатації, а також наближається до завершення проект із будівництва промислового комплексу для твердих радіоактивних відходів, який має бути введений в експлуатацію у 2009 році. Після підписання договору щодо об'єкту для проміжного зберігання відпрацьованого палива, розпочався проектний етап. Було започатковано проект для спорудження нового безпечного укриття, хоча і з додатковими затримками.

На регіональному рівні Україна продовжила участь у Бакинській ініціативі для енергетичної співпраці з ЄС у чорноморсько-каспійському регіоні.

У сфері **зміни клімату** Бакинській ініціативі Україна оприлюднила реєстр викидів газів, що спричиняють парниковий ефект, за 1990-2006 роки та зробила попередні кроки для підготовки реєстру за 2007 рік. Планується створити схему торгівлі внутрішніми викидами, підготувати третє повідомлення, дослідити вразливість і потенціал зменшення викидів, а також розробити заходи пом'якшення та адаптації. Було прийнято законодавство щодо проектів Схем зелених інвестицій. Кліматичні зобов'язання України, процедури спільного впровадження, реєстру антропогенних викидів і поглинання парникових газів. Здійснюється розробка положень про викиди та поглинання парникових газів, а також акредитацію незалежних експертних організацій. Запрацювало Національне агентство екологічних інвестицій України, визначене як центральне відомство для цих питань. Відповідаючи усім необхідним критеріям,

Україна також користується прискореними процедурами схвалення проектів спільного впровадження. Вісім зі 129 проектів було зареєстровано на рівні ООН. Європейська Комісія продовжує підтримувати Україну у виконанні Кіотського протоколу. Робоча група ЄС-Україна щодо зміни клімату зустрічалася у жовтні 2008 року. Україна продовжила підтримувати ініціативу ЄС досягнути згоди щодо глобальної та всеохоплюючої угоди стосовно періоду після 2012 року до 2009 року. Україна розглядає можливість прийняття пропозицій щодо цілей зменшення після 2012 року.

Україна підготувала проект національної стратегії з **охорони довкілля** на 2009-2020 роки, та національний план дій на 2009-2012 роки для впровадження цієї стратегії. Потребує подальшої розробки законодавча база та особливо нормативні документи. Було прийнято законодавство про розширення площ національних парків та моніторингу застарілих пестицидів. Здійснюється підготовка нового законодавства про зміни щодо використання та захисту землі, а також забезпечення дотримання законодавства про використання, захист і відновлення водних ресурсів, спалювання сміття, пакування, воду для купання та підземні води. Продовжується робота над розробкою та впровадженням існуючих стратегій та планів, яка однак вимагає постійної уваги. Існує потреба посилити моніторинг і дотримання нормативно-законодавчої бази. Міністерство захисту навколишнього середовища України підготувало проект концепції щодо реформування дозвільної системи у сфері довкілля.

Подальше посилення адміністративної спроможності на усіх рівнях країни залишається основним викликом. Координація між органами влади потребує постійної уваги. Відбулися деякі заходи для запровадження положень, які стосуються охорони навколишнього середовища, до інших стратегічних галузей, таких як енергетика. Україна оприлюднила звіт про стан довкілля за 2006 рік, а також продовжує консультуватися з основними зацікавленими сторонами на постійній основі. У відношенні доступу до інформації та участі громадськості, у рамках Орхуської Конвенції у червні 2008 року Україні було видано умовне попередження через недотримання положень Конвенції, застосування якої розпочнеться у травні 2009 року. Для виправлення ситуації Україна прийняла Орхуський план дій у грудні 2008 року. Порядок оцінки впливу на довкілля, включаючи консультації з громадськістю, потребують подальшої уваги. Було зроблено деякі кроки для сприяння впровадженню стратегічній оцінці довкілля. У грудні 2008 року було видано указ Президента про створення Академії екологічних наук. У 2008 році розпочалося обговорення між Європейською Комісією та Україною щодо переглянутого статуту та установчого договору для відновлення Регіонального екологічного центру в Україні.

Україна не досягнула відчутного прогресу у відношенні ратифікації відповідних протоколів Європейської економічної комісії ООН (UNECE)³. До того ж особливої уваги потребує впровадження уже ратифікованих договорів. Початкові кроки були зроблені для підготовки Звіту про аналіз дельти р. Дунай. Все ще триває підготовка до підписання договору про р. Дністер з Молдовою. Україна була учасницею робочої групи Дунай-Чорне море (DABLAS), у межах якої обговорювалися питання державної

³

Протокол про стратегічну оцінку довкілля до Конвенції UNECE про оцінку впливу на довкілля у транскордонному контексті та наступні протоколи до Конвенції UNECE про транскордонне забруднення повітря на великі відстані: Протокол про стійкі органічні забруднювачі; Протокол про тяжкі метали; Протокол про подальше зниження викидів сірки; Протокол про контроль викидів легких органічних сполук і їхніх транскордонних потоків.

гарантії водопостачання та очищення стічної води у Миколаєві. Було розпочато національний діалог у межах Водної ініціативи ЄС. Прийнято план впровадження стійкого управління водними ресурсами, питною водою та забезпечення належного санітарного рівня. Україна була учасницею Міжнародної комісії із захисту р. Дунай та Комісії із захисту Чорного моря від забруднення. Україна продовжила надавати підтримку цілі Європейського Співтовариства приєднатися до Конвенції про захист Чорного моря від забруднення. Відбувається співпраця та обмін інформацією між Європейською Комісією та Україною, в тому числі через багатосторонні конвенції, стратегію охорони довкілля, забезпечення якості води, інтегроване управління прибережною зоною, лісовим господарством і поводженням з лісами, а також надання даних про стан довкілля. Було також визначено інші сфери, такі як якість повітря, для можливої тіснішої співпраці.

У відношенні глибоководного каналу "Бистре" Україна отримала умовне попередження у травні 2008 року щодо недотримання вимог. Потому Україна відмінила своє остаточне рішення про Етап II проекту та призупинила роботи до моменту досягнення повної відповідності з Конвенцією Еспо про оцінку впливу на довкілля у транскордонному контексті. Україна також вжила кроки для сприяння кращому дотриманню відповідних Конвенцій, включаючи зустрічі зі стороною, яка зазнає впливу, а також створення міжміністерської ради щодо виконання проекту. Україні потрібно буде подовжувати рухатися у цьому напрямку для забезпечення дотримання усіх відповідних конвенцій, включаючи щодо оцінки впливу на довкілля на обох етапах проекту, а також звітувати про кроки, зроблені для дотримання зазначених положень пр. виконанні робіт за Етапом I. Передбачається проведення незалежного огляду правової та адміністративної ситуації.

Україна та служби Європейської Комісії підписали нову адміністративну домовленість щодо тіснішої співпраці у сфері **цивільного захисту**. У серпні 2008 року було задіяно Механізм Співтовариства з цивільного захисту для надання допомоги Україні в оцінці наслідків повені, спричиненої розливом річок Дністер, Прут і Серет, а також кількох річок Закарпаття. Також у 2008 році, за доброї співпраці з органами влади України, було завершено Оцінку післяаварійних потреб щодо аварії, що сталася у Керченській протоці.

У відношенні **інформаційного суспільства** за рішенням Конституційного Суду України було створено Національну комісію з питань регулювання зв'язку. Зазначеним рішенням було відновлено відповідальність Кабінету Міністрів України за таке призначення. Упродовж 2008 року Національна комісія схвалила граничні ціни, положення про підключення мереж та умови ліцензування для послуг електричного зв'язку і прийняла правила управління частотами. Національна комісія також видала новий номерний план для громадських мереж електричного зв'язку, включаючи запровадження номеру екстреної допомоги "112". Готуються інші регуляторні інструменти, такі як визначення операторів зі значною ринковою часткою на основі аналізу 17 ринків зв'язку, так само як положення про Універсальні сервісні зобов'язання, умови доступу до мережі та посилення захисту споживачів. Міністерство транспорту та зв'язку України підготувало новий план радіо спектру, включаючи переведення спектру з військового на цивільне використання, та план частот для цифрового телебачення.

У відношенні **аудіовізуальної** політики Верховна Рада України ратифікувала Європейську конвенцію про транскордонне телебачення у грудні 2008 року. ОБСЄ надала допомогу для приведення законодавства України про засоби масової інформації у відповідність до європейських стандартів через проект, що завершився весною 2008 року. Починаючи з осені 2008 року ці зусилля були продовжені через проект Європейської Комісії, який впроваджується Радою Європи.

Україна продовжує здійснювати модернізацію своєї **науково-інноваційної** політики за допомогою більш прямих цілей стійкого економічного розвитку. Було отримано позитивні перші результати участі України у Сьомій рамковій дослідницькій програмі з відчутним зростанням як кількості, так і якості пропозицій у порівнянні з попередньою Шостою програмою. Існують плани оновити існуючий договір про науково-технічну співпрацю та дослідити подальші кроки щодо можливої асоціації України з Рамковою програмою. У результаті першого тендеру, оголошеного у рамках BILAT⁴, один з 13 відібраних для фінансування проектів, був українським, і його реалізація розпочалася у вересні 2008 року. За результатами першого тендеру INCO-NET, у січні 2008 року на чотири роки було запроваджено "IncoNet EECA" (Мережу міжнародної науково-технічної співпраці для країн Східної Європи та Середньої Азії) із загальним бюджетом приблизно 3,5 млн. євро. Для забезпечення міжнародного характеру цього проекту було створено великий консорціум, до складу якого входять 23 інститути з 21 країни ЄС і Східної Європи, включаючи Україну, та Середньої Азії.

7. СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ КОНТАКТИ, ОСВІТА ТА ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Приєднання до засад Болонського процесу та зближення зі стандартами ЄС є головними векторами реформи **вищої освіти** в Україні. У цьому відношенні було запропоновано реформу регуляторної бази та системи оцінювання у вищих навчальних закладах разом з раціоналізацією державних і приватних вищих навчальних закладів для заохочення інтеграції послуг і освітньо-наукового процесу. У контексті поточних дискусій щодо галузевої реформи у вересні 2008 року Україна разом з Молдовою брала участь у конференції щодо кваліфікаційної бази вищої освіти, організованої Вірменією у співпраці з Радою Європи. Вона також брала участь у Болонській регіональній конференції, ініційованій Радою Європи, щодо самосертифікації національних кваліфікаційних систем, що проходила у Грузії у листопаді 2008 року.

Україна продовжує користуватися перевагами від активної участі у програмі "Темпус", про що свідчать 12 проектів відібраних через перший тендер "Темпус IV" у сфері розробки навчальних планів, управління та електронного навчання. Більші зусилля необхідні для забезпечення поширення передових практик, вироблених під час нинішнього та попереднього проектів "Темпус", а також заохочення урівноваженої участі усіх регіонів, особливо за межами великих міст. У 2008 Україна так і не спромоглася створити незалежне Національне бюро програми "Темпус", як це

---

⁴ У рамках компоненту "Можливості" Сьомої рамкової програми, який передбачає горизонтальні дії та заходи, спрямовані на підтримку міжнародної співпраці, Європейська Комісія започаткувала тендери "BILAT", спрямовані на розвиток науково-технічних партнерств на основі двосторонніх діалогів і координації політичних ініціатив у спільно визначених пріоритетних галузях.

планувалося, але завдяки відкритому тендеру, проведеному наприкінці 2008 року, таке бюро запрацює в Україні починаючи з березня 2009 року.

Загалом 33 українські студенти та 9 науковців скористалися стипендіями, наданими у межах програми "Еразмус Мундус" упродовж 2008-2009 навчального року. Продовжується розвиток мобільності студентів і науковців до ЄС завдяки участі у Зовнішньому вікні співпраці "Еразмус Мундус". Українські університети брали участь у Програмі ім. Жана Монне. До того ж 18 українських студентів отримали стипендії на навчання за магістерськими програмами з вивчення процесів європейської інтеграції, що пропонуються у країнах ЄІСП у межах спеціального пілотного проекту на 2008-2009 навчальний рік.

У контексті підвищення якості та демократизації вищих навчальних закладів надається сприяння більшому залученню студентів до управління вищою освітою. Однак необхідні більш прозорі механізми для вступу до вищих навчальних закладів для обмеження та стримування корупції. Україна не є членом Європейської системи забезпечення якості. Підвищення якості загальної освіти є ще одним пріоритетом. Україна прагне вдосконалити стандарти відповідно до міжнародних порівняльних показників, сприяючи при цьому децентралізації середньої освіти, включаючи модернізацію навчальних планів і запровадження принципу змагальності у сфері розробки шкільних підручників. У вересні 2008 року Міністерство освіти та науки України започаткувало національне зовнішнє оцінювання випускників середніх шкіл. У листопаді 2008 року Конфедерація роботодавців винесла на громадське обговорення законопроект щодо національної кваліфікаційної системи, підготовлений у співпраці з урядовими відомствами, соціальними партнерами та сторонами, задіяними у освітньо-навчальному процесі. Продовжилася робота над розробкою **професійного навчання**, орієнтованого на ринок праці, відповідно до кращих практик ЄС, включаючи участь підприємств у визначенні навчального наповнення з метою максимізувати навчальні перспективи студентів професійно-технічних училищ.

Українська **молодь**, молоді працівники та молодіжні організації все більше користуються можливостями, що пропонуються програмою "Молодь у дії". Міністерство у справах сім'ї, молоді та спорту України переклало інформацію про програму українською мовою та оприлюднило її на своєму веб-сайті для заохочення ширшого інтересу та участі. Потрібні подальші зусилля, спрямовані на сприяння міжкультурному діалогу, а також діяльність щодо попередження вживання наркотиків через молодіжні обміни та неформальну освіту.

У сфері **культури** було створено міжміністерський комітет для розвитку міжгалузевого підходу до управління культурною та природною спадщиною, з особливою увагою до культурної політики, культурного туризму та кіновиробництва. У цьому відношенні необхідно розглянути заходи, які були б спрямовані на питання правового середовища, а також фінансові стимули для підтримки культурного розвитку. Україна не ратифікувала Конвенцію ЮНЕСКО 2005 року про захист і сприяння різноманітності культурного вираження. Однак необхідні положення для покриття майбутніх внесків України до передбаченого Конвенцією Фонду було внесено до проекту Державного бюджету України на 2009 рік.

Можливості для сприяння співпраці **громадянського суспільства** на місцевому та регіональному рівнях підтримувалися через існуючі програми транскордонної співпраці та інші програми зовнішньої співпраці. Україна бере участь у трьох програмах транскордонної співпраці, а також Програмі чорноморського басейну. Потребує розробки відповідне національне законодавство, яке б сприяло транскордонній та регіональній співпраці. У серпні 2008 року було створено Громадську експерту раду Української частини Комітету співпраці ЄС-Україна на основі приблизно 30 організацій громадянського суспільства. Ця Рада розробила принципи, які стосуються її ролі та співпраці з виконавчою владою та спільними органами, створеними у процесі європейської інтеграції.

Україна продовжила реформу галузі **охорони здоров'я** з метою покращити якість, фінансову стабільність та доступ до медичних послуг, в тому числі в сільській місцевості. Україна розпочала розробляти базовий закон про охорону здоров'я. Також було продовжено боротьбу з інфекційними захворюваннями, такими як ВІЛ/СНІД і туберкульоз. Було підготовлено Національний план попередження ВІЛ/СНІДУ та лікування ВІЛ/СНІД-інфікованих на 2009-2013 роки, який знаходиться на розгляді Верховної Ради України. Україна висловила інтерес до співпраці з Європейським центром попередження та контролю захворюваності. Україна продовжила участь у науково-дослідному центрі Європейської Комісії з питань ВІЛ/СНІДУ.

8. ФІНАНSOVA СПІВПРАЦЯ У 2008 РОЦІ: ОСНОВНІ ФАКТИ ТА ПОКАЗНИКИ

Фінансовий пакет ІЄПС для України відповідно до Національної індикативної програми на 2007-2010 роки складає 494 млн. євро. Ця Програма спрямована на підтримку досягнення основних цілей, визначених у Плані дій ЄПС і переслідує три головні цілі: підтримка демократичного розвитку та належного управління (реформа державного управління, управління державними фінансами, верховенство права та судова реформа, права людини, розвиток громадянського суспільства та місцевого урядування, освіта, наука та соціально-культурні контакти); регуляторна реформа та розвиток адміністративної спроможності (торгівля, покращення інвестиційного клімату, соціальна реформа, регуляторні аспекти); розвиток інфраструктури (енергетика, транспорт, довкілля, управління кордонами).

Здійснюється впровадження заходів, передбачених Щорічною програмою дій на 2007 рік. Впроваджується програма галузевої бюджетної підтримки для енергетичної стратегії України, для чого вчасно було надано перший транш у розмірі 23 млн. євро. Однак існує потреба посилити базу надання бюджетної підтримки задля відповідних майбутніх заходів. Розпочалася реалізація програми SIGMA, спрямованої на подальше посилення системи управління державними фінансами. Є необхідність створити систему середньострокового прогнозування бюджету, належну структуру моніторингу та механізми для нагляду та спрямування її використання. Потрібно забезпечити міжміністерську координацію дій.

У 2008 році Комісія продовжила підтримувати національні реформи та зобов'язалася надати допомогу у розмірі 138,6 млн. євро у рамках ІЄПС, що передбачало забезпечення додаткових коштів через Фонд урядування (16,6 млн. євро) як визнання успіхів України у сфері урядування у 2008 році. Щорічна програма дій на 2008 рік

присвячена переважно енергонефективності, технічним бар'ерам і продовженню технічної допомоги та твіннінгової підтримки.

В Україні тривають десять твіннінгових проектів (і кілька інших готуються) у таких сферах як цивільна авіація, співпраця в космічній галузі, контроль державних фінансів і регулювання електроенергії. У той час як участь у цих проектах покращилася, потрібне більше залучення бенефіціарів і додаткові ресурси для покращення ефективності. Роль координаційного органу має посилитися у відношенні заохочення безпроблемного виконання зобов'язань і заходів.

Україна також користується перевагами співпраці, що фінансується через багатосторонні (включаючи Інвестиційний фонд сусідства) та регіональні програми ІЄСП, і може брати участь у компоненті транскордонної співпраці у рамках ІЄСП. У межах Інвестиційного фонду сусідства було схвалено фінансування трьох проектів в Україні у 2008 році⁵, що передбачає надання 6,6 млн. євро технічної допомоги, що мають допомогти залучити 608 млн. євро кредитних коштів від європейських фінансових організацій у транспортну, енергетичну та соціальну сфери. Три програми транскордонної співпраці, у яких бере участь Україна, були схвалені у 2008 році. Це Румунія-Молдова-Україна (126,718 млн. євро на період 2007-2013 рр.), Польща-Білорусь-Україна (186,201 млн. євро на період 2007-13 рр.) у Програма транскордонної співпраці у чорноморському басейні (17,306 млн. євро на період 2007-13 рр.). За допомогою цих програм населення прикордонних регіонів відповідних країн отримує фінансування на спільні проекти співпраці, спрямовані на сприяння стійкому розвитку та розширенню контактів між людьми.

Підтримка сфери ядерної безпеки продовжилася та досягла 48,255 млн. євро у рамках Плану дій 2008 у межах Інструменту для співпраці з ядерної безпеки.

У відношенні координації допомоги, важливо забезпечити краще налагодження системи координації між донорами та урядом під проводом Міністерства економіки України для повної інтеграції донорської допомоги у планування політичних курсів та бюджетних стратегій України для більш ефективної підтримки політичних пріоритетів, узгоджених у Плані дій.

---

⁵ "Технічна допомога високовольтним мережам передач "Укренерго", "Технічна допомога з підтримки органів місцевої влади України", "Технічна допомога для модернізації та підвищення ефективності "Острова Бурштинської ТЕС"; додаткова інформація: http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/regional-cooperation/irc/investment_en.htm